

Årsuppföljning av Vårdval allmäntandvård barn och unga Dalarna 2025

Vårdvalsenheten

Datum
2026-02-03

Diarienummer
RS 2026/159

Upprättad av:
Petronella Stam, bedömningstandläkare
Vårdvalsenheten

Godkänd av: Magnus Thureson

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Syfte 4	
Resultat	4
Nyckeltal 2025	4
Strategisk tolkning	4
Munhälsans utveckling	5
Uppföljning från mottagningarna (enkätsvar)	5
Utmaningar	5
Åtgärdsförslag	6
Bilagor	7
Bilaga 1 Geografisk spridning av tandvårdsmottagningar (karta)	7
Bilaga 2. Kariesfria andelar (3,6,12 och 19 år)	8
Bilaga 3. Genomsnitt DFT och SiC-index (12 och 19 år)	9
12 åringar	9
19 åringar	9
Bilaga 4. Listade barn per mottagning samt stoppad barnpeng (2025-12-31)	10
Bilaga 5. Senast utförda revisionsundersökning för de födda 2006	11

Sammanfattning

Munhälsan hos barn och unga i Dalarna är generellt sett god och under 2025 har resultaten förbättrats jämfört med 2024: färre barn hade ”stoppad barnpeng” och andelen kariesfria 6-åringar ökade.

Årets resultat i korthet:

- Kariesfria 6-åringar: 89 % (ökning från 2024; målnivå ≥ 90 %)
- Stoppad barnpeng: 0,5 % (2024: 3,9 % - en tydlig förbättring)
- Ojämlighet: Vissa grupper har fortfarande betydligt sämre munhälsa.

Trots förbättrade resultat begränsas det förebyggande arbetet till viss del av personalbrist enligt mottagningarna själva.

Bedömning och behov av politiska prioriteringar:

- Utvecklat datastöd, inklusive möjlighet att följa socioekonomiska skillnader.
  - Riskbaserade revisionsintervall i avtalet, så att barn undersöks i tid utifrån individuella behov.
-

Inledning

Denna årsuppföljning gäller Vårdval allmäntandvård för barn och unga i Region Dalarna. Från och med 1 januari 2025 sänktes åldersgränsen för avgiftsfri tandvård från 23 till 19 år. Det innebär att unga vuxna i åldern 20–23 år inte längre omfattas av avgiftsfri tandvård och därför inte ingår i denna uppföljning.

Region Dalarna har ett lagstadgat ansvar att säkerställa att barn och unga får regelbunden och fullständig tandvård enligt Tandvårdslagen.

Vårdvalssystemet omfattar barn och unga mellan 3 och 19 år och ger dem och deras vårdnadshavare möjlighet att välja vårdgivare bland godkända mottagningar.

Syfte

Årsuppföljningen är framtagen för att:

- Ge politiken och verksamheten en tydlig och överskådlig bild av munhälsan hos barn och unga i Dalarna.
- Säkerställa att barn får den tandvård de har rätt till, och att barnen och deras vårdnadshavare har reella möjligheter att välja vårdgivare.
- Identifiera styrkor och förbättringsområden inom vårdvalets genomförande och kvalitet.
- Föreslå strategiska åtgärder som kan minska ojämlikheter, stärka det förebyggande arbetet och bidra till långsiktig förbättrad munhälsa.

Resultat

Nyckeltal 2025

- Antal listade barn: 54 398 på 32 mottagningar.
- Kariesfria 6-åringar: 89 % (ökning från 2024; målnivå ≥ 90 %)
- Stoppad barnpeng: 0,5 % vid årsskiftet
- Riskbaserad kallelse: Barn med hög risk kallas i tid för undersökning enligt mottagningarna själva, men förebyggande insatser begränsas i vissa fall av personalbrist.
- SiC-index: Visar att vissa grupper har betydligt sämre munhälsa.

Strategisk tolkning

- Andel kariesfria 6-åringar har ökat jämfört med 2024.
  - Andel stoppad barnpeng har minskat succesivt under året.
  - Personalbrist påverkar möjligheten att genomföra förebyggande insatser.
  - Det finns unga som nu lämnar den avgiftsfria barn och ungdomstandvården, som var mellan 15 och 16 år gamla när den senaste och därmed sista revisionsundersökningen utfördes.
-

Munhälsans utveckling

- De kariesfria andelarna har förbättrats något sedan 2024, med störst förbättring i åldern 6 år.
- Vissa grupper har betydligt sämre munhälsa.

Uppföljning från mottagningarna (enkätsvar)

- Svarefrekvens: 87,5 %
- Riskbarn: Mottagningarna uppger att barn med hög kariesrisk i regel kallas inom rekommenderad tid, men personalbrist gör att profylax och uppföljningar ibland fördröjs.
- Förebyggande arbete: Fluoridlackning, kostrådgivning och munhygieninstruktion är de vanligaste insatserna.
- Internt förbättringsarbete på mottagningarna:
  - Fokus på att förbättra tidbok och kallelsestruktur, minska eftersläpningar och prioritera riskbarn.
  - Kalibrering mellan behandlare (kariesdiagnostik, profylax, riskbedömning).
  - Förbättrat teamarbete och intern fortbildning.
  - Föreslagna förbättringar i vårdvalet/avtalet.
- Föreslagna förbättringar i vårdvalet/avtalet:
  - Tydligare revisionsintervaller och ökad följsamhet till nationella riktlinjer.
  - Bättre ekonomiska förutsättningar.
  - Möjlighet till listningstak för små mottagningar.
  - Stöd för att vissa uppgifter ska kunna utföras av tandsköterskor.
  - Tydligare ansvarsfördelning mellan mottagningar vid akuta behandlingar.

Utmaningar

Trots god generell munhälsa finns flera faktorer som påverkar möjligheten att nå målen inom vårdvalet:

- **Personalbrist:**
Brist på tandvårdspersonal begränsar det förebyggande arbetet på flera mottagningar. Detta riskerar att påverka både kontinuitet och möjligheten att erbjuda insatser till de barn som behöver dem mest.
  - **Ojämlig munhälsa:**
Nationella och regionala analyser visar att socioekonomiska skillnader påverkar munhälsan. För att kunna följa dessa skillnader behöver datastödet utvecklas.
  - **Revisionsintervall:**
Barn och unga har snabbare förändringar i munhälsan än vuxna och behöver därför återkommande undersökningar. Även barn utan identifierad risk behöver regelbundna besök för att upprätthålla goda vanor och tidigt upptäcka problem. Barn med högre risk för dålig munhälsa behöver tätare kontakt med tandvården.
-

- **Stoppad barnpeng:**
Förbättring från 2024, men siffran säger inte i sig om barnen har haft tillgång till fullständig vård och förebyggande insatser.

Åtgärdsförslag

För att nå målnivåerna och stärka munhälsan hos barn och unga i Dalarna föreslås följande åtgärder:

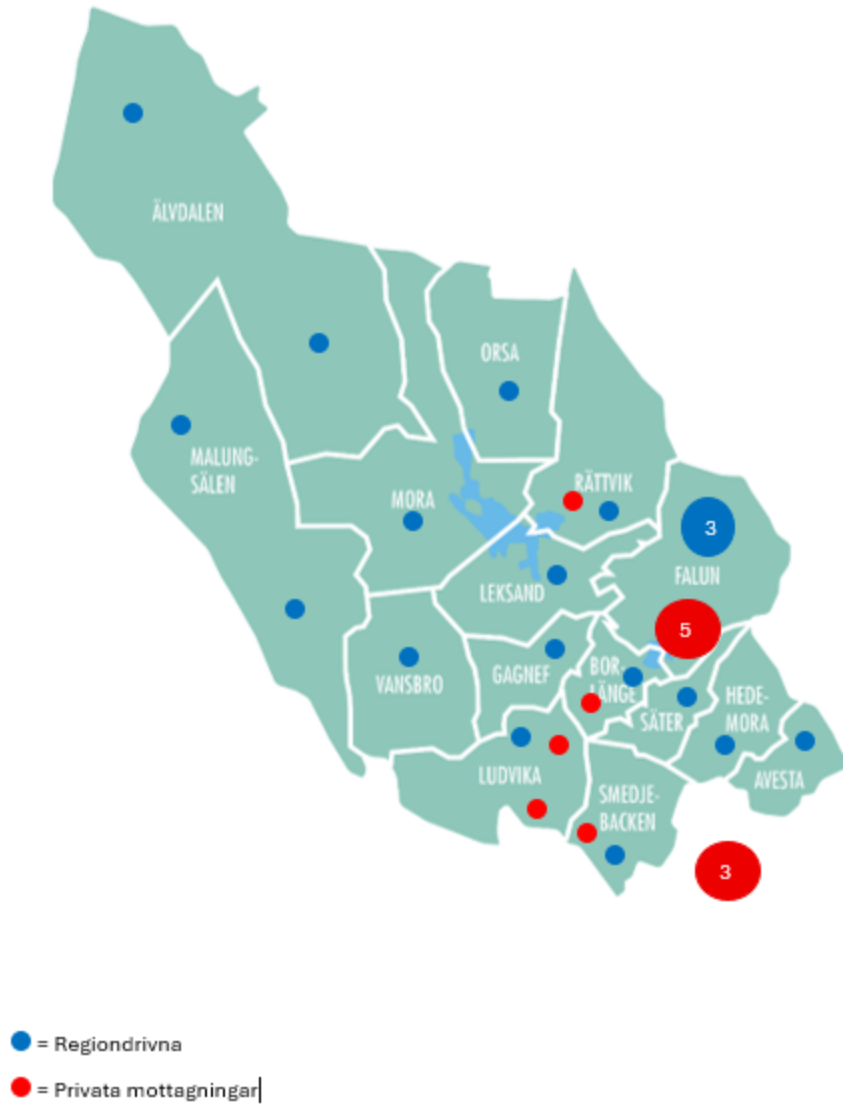
- Anpassa avtalet till individuella revisionsintervall baserade på en riskbedömning.
  - Utveckla datastödet:
Förbättra möjligheterna att följa upp vårdvalet, inklusive analyser av socioekonomiska skillnader och riskgrupper. Det skulle också öka möjligheterna för mottagningarna att följa upp sin verksamhet, och på sikt även skapa möjligheter att differentiera ersättningen.
  - Förbättra kommunikationen till befolkningen:
Tydliggör vårdvalet och barns rätt till tandvård.
  - Uppdatera stöddokument RamBarn tillsammans med specialisttandvården Pedodonti.
-

Bilagor

Bilaga 1 Geografisk spridning av tandvårdsmottagningar (karta)

Visar var vårdvalets mottagningar är belägna i och kring Dalarna.

Placering av mottagningar inom Vårdval allmäntandvård barn och unga 2025: 29 mottagningar i Dalarna och 3 i Västmanland.

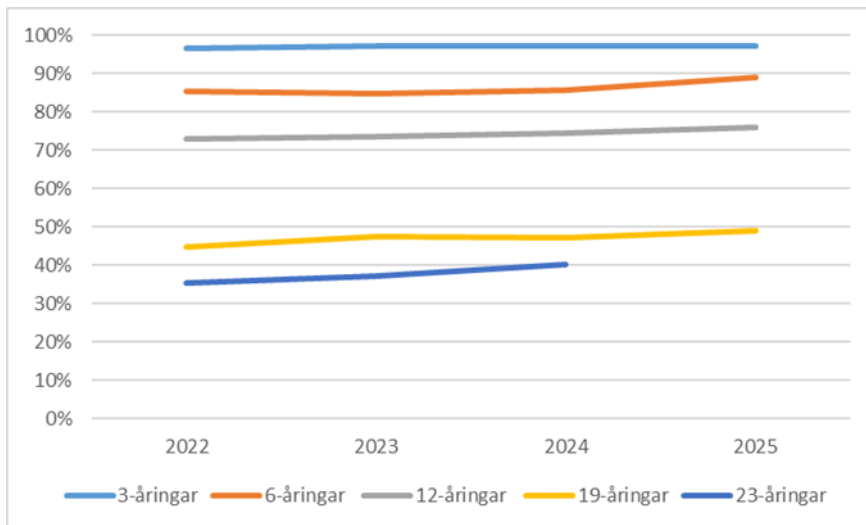
Bilaga 2. Kariesfria andelar (3,6,12 och 19 år)

Visar andelen kariesfria barn och unga i respektive åldersgrupp.

Definition:

- 3 åringar: barn som undersökts det år de fyller 3 år.
- 6 , 12 och 19 åringar: barn/unga som undersökts det år de fyller respektive ålder eller året innan.

Kariesfria andelar 2025 för barn och unga i åldrarna 3, 6, 12 och 19 år.

Bilaga 3. Genomsnitt DFT och SiC-index (12 och 19 år)

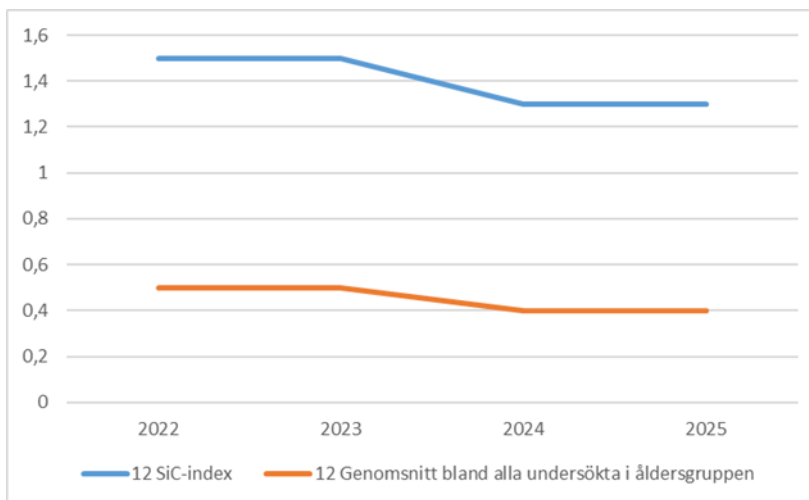
Visar kariesnivåer (DFT) och fördelningen av karies inom gruppen (SiC-index) för 12- och 19-åringar.

Kort definition:

- DFT = genomsnittligt antal karierade och fyllda tänder bland undersökta i åldersgruppen.
- SiC-index = genomsnittligt DFT för den tredjedel av gruppen som har högst kariesbelastning.

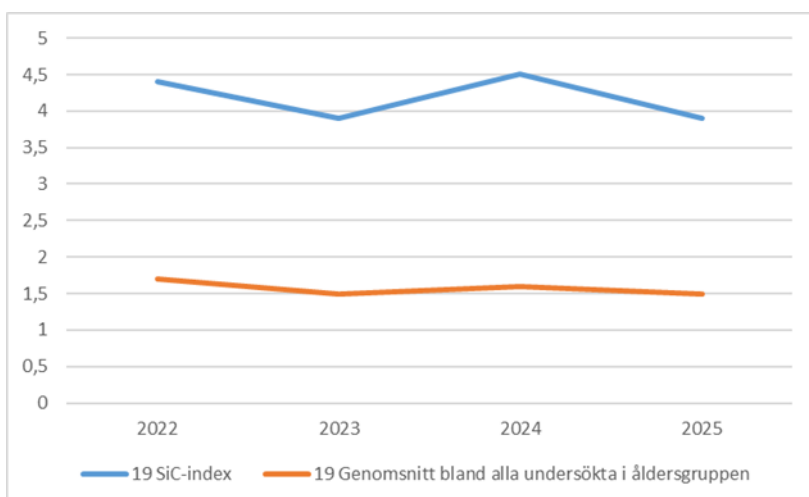
12 åringar

Genomsnittligt DFT och SiC index för 12 åringar, Dalarna 2022–2025.

19 åringar

Genomsnittligt DFT och SiC index för 19 åringar, Dalarna 2022–2025.

Bilaga 4. Listade barn per mottagning samt stoppad barnpeng (2025-12-31)

Visar antal aktiva listningar per mottagning och antal barn med stoppad barnpeng vid årsskiftet. Barnpengen stoppas när det maximala revisionsintervallet + 120 dagar överskridits.

Listade barn och stoppad barnpeng per mottagning (antal)

Mottagning	Aktivt listade	Stoppad kapitering
FTV Borlänge	10366	20
FTV Bergmästaren Falun	7724	40
FTV Ludvika	5106	0
FTV Örnen Avesta	4239	0
FTV Kyrkogatan Mora	3718	210
FTV Leksand	2906	0
FTV Hedemora	2790	0
FTV Origo Falun	2435	0
FTV Gagnef	2201	2
FTV Säter Skönvik	2133	3
FTV Rättvik	1683	8
FTV Smedjebacken	1539	1
FTV Svärdsjö	1481	2
FTV Vansbro	1183	0
FTV Orsa	1143	0
FTV Älvdalen	1109	0
FTV Malung	1074	0
FTV Sälen	580	3
Tandläkare Magnus Sjörs	265	0
Elisabeth Fahgéns Tandläkeri AB	234	1
Tandläkare Bäckström Mats	101	0
Tandbolaget, Helene Tano	95	0
Smedjebackens Tandvård	76	0
FTV Idre	57	0
Tandläkare Karin Stenhamre Söhr	34	2
Östman, Pär-Olov, Holmgatans tandläkarmottagning	29	0
Tandläkare Malin Kruse AB	27	0
Lindens Tandvård	26	0
Rättvikstandläkarna	14	0
Tandstationen	13	0
Tandvården i Bjursås	9	0
Tandläkare Joel Persson	8	0

Bilaga 5. Senast utförda revisionsundersökning för de födda 2006

Senast utförda revisionsundersökning för unga som var 19 år under 2025 och nu lämnar den avgiftsfria barn och ungdomstandvården.

Senast inkommen vådrapport personer födda 2006

